

Odmiany chronione wyłącznym prawem – jak korzystać mądrze?

Postęp odmianowy jest siłą napędową rolnictwa, determinując wielkość i jakość zbioru. Firmy hodowlane opracowują nowe odmiany roślin rolniczych, dostosowując je do potrzeb człowieka oraz warunków uprawy. Poza hodowlą twórczą prowadzą one też hodowlę zachowawczą już istniejących odmian, produkując elitarny materiał siewny, o cechach w najwyższym stopniu odpowiadających wzorcowi odmiany.

Innowacje w hodowli finansuje rynek dzięki ochronie praw intelektualnych hodowcy do odmiany, czyli **ochronie wyłącznego prawa**. Ochrona może funkcjonować na poziomie krajowym, czyli np. tylko na terenie Polski, lub też wspólnotowym, a więc we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej, bez względu na to, w jakim kraju działa firma hodowlana i gdzie komercjalizuje chronioną odmianę.

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin oraz Rozporządzenia Rady (WE) NR 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin, tylko hodowca, który posiada wyłączne prawo do danej odmiany, może wytwarzać, rozmnażać, przygotowywać do rozmnażania, oferować do sprzedaży, sprzedawać lub zbywać w inny sposób, eksportować, importować i przechowywać materiał siewny tej odmiany. Inne osoby lub firmy, które chciałyby legalnie wykonywać te działania, mają obowiązek uzyskać pisemną licencję od hodowcy.

W jaki sposób korzystać z odmian chronionych zgodnie z prawem? Wystarczy zapamiętać kilka zasad, które przedstawiamy poniżej:

1) **Do siewu nabywaj tylko materiał kwalifikowany.**

Kwalifikowany materiał siewny z urzędową etykietą jest produkowany przez licencjonowanych plantatorów z zachowaniem najwyższej staranności. Plantacje oraz zebrane z nich nasiona poddawane są kilkuetapowej kontroli, która jest warunkiem dopuszczenia materiału siewnego do obrotu przez PIORiN.

Kwalifikowany materiał siewny spełnia wysokie normy jakościowe, jest profesjonalnie przygotowany do siewu, a co najważniejsze, legalny. Jego siew nie wymaga uiszczenia żadnych dodatkowych opłat dla hodowcy odmiany. Rolnik otrzymuje fakturę zakupu, która uprawnia go do ubiegania się o dopłaty lub do zgłoszenia reklamacji, jeśli zakupiony materiał siewny będzie wadliwy.

2) **Pamiętaj o opłacie za odstępstwo rolne.**

Materiał z własnego zbioru odmiany chronionej rolnik może wykorzystać do siewu we własnym gospodarstwie, korzystając z przywileju tzw. odstępstwa rolnego. Ma jednak ustawowy obowiązek uiszczyć opłatę dla hodowcy w wysokości 50% stawki opłaty licencyjnej dla danej odmiany za każdy kg wysiany ze zbioru. Zgodnie z przepisami krajowymi, rolnik powinien uregulować opłatę w terminie 30 dni od daty siewu a wspólnotowymi – niezwłocznie po siewie.

3) **Sprawdź, czy daną odmianę wolno siać ze zbioru.**

Przepisy nie zezwalają na siew ze zbioru w ramach odstępstwa rolnego m.in. odmian mieszańcowych (F1) i syntetycznych oraz odmian łubinu wąskolistnego i soi, chronionych na poziomie wspólnotowym. Do siewu tych odmian każdorazowo należy zakupić materiał kwalifikowany. Gatunki dozwolone do odstępstwa rolnego są wyszczególnione w przepisach krajowych i wspólnotowych.

4) **Nie naruszaj wyłącznego prawa!**

- nie siej ze zbioru odmian niedozwolonych do odstępstwa rolnego,
- nie używaj do siewu niekwalifikowanych nasion lub sadzeniaików, nabytych z ogłoszenia w Internecie, z „wymiany sąsiedzkiej” lub od handlarza na targowisku,

- nie oferuj i nie sprzedawaj na cele siewne materiału z własnego zbioru, jeśli nie zawarłeś umowy licencyjnej z hodowcą i nie zarejestrowałeś się w PIORiN-ie jako prowadzący obrót materiałem siewnym,
- nie przetwarzaj usługowo materiału ze zbioru odmiany chronionej na materiał siewny (a więc np. nie zaprawiaj nasion dla osób trzecich), jeśli nie posiadasz licencji od hodowcy.

Za naruszenie wyłącznego prawa grożą sankcje cywilnoprawne i karne.

Agencja Nasienna Sp. z o.o.

